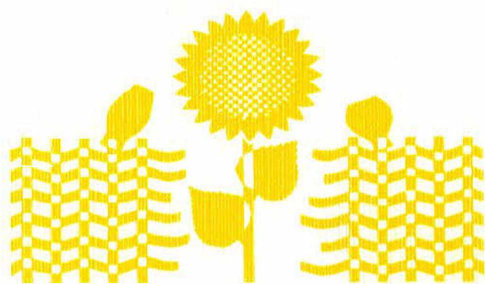

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ПАВЛА ТИЧИНИ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ

№ 11'2005

Маш

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені ПАВЛА ТИЧИНИ

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ
СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ**

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

ВИПУСК 11

Київ 2005

ББК 74.20я5
УДК 371 (06)
П 86

Науковий збірник. Випуск XI. Виходить 4 рази на рік.
Заснований у 2002 році. Засновник: Уманський державний
педагогічний університет імені Павла Тичини.
Реєстраційне свідоцтво КВ № 6291 від 04.07.2002 р.

*Науковий збірник входить до переліку видань ВАК України
(Бюлетень ВАК України № 2, 2003 р.), публікації в яких зараховуються
як наукові при захисті кандидатських і докторських дисертацій*

Редакційна колегія:

Побірченко Н.С. (*головний редактор*), Бех І.Д., Бібік Н.М., Вашу-
ленко М.С., Кічук Н.В., Коберник О.М. (*заступник головного редакто-
ра*), Кузь В.Г., Логачевська С.П., Мартинюк М.Т., Моляко В.О., Сав-
ченко О.Я., Сухомлинська О.В., Приходько Ю.О., Прошкуратова Т.С.,
Чепелева Н.В., Якимчук Б.А.

Рецензенти:

Бех І.Д. — дійсний член АПН України, доктор педагогічних наук,
професор;

Бібік Н.М. — дійсний член АПН України, доктор педагогічних
наук, професор;

Пуховська Л.П. — доктор педагогічних наук, професор.

*Рекомендовано до друку вченою радою Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини,
протокол №14 від 14 липня 2005 р.*

П 86 Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Збірник
наукових праць Уманського державного педагогічного універси-
тету імені Павла Тичини / Ред. кол.: Побірченко Н.С. (*гол. ред.*)
та інші. — К.: Міленіум, 2005. — Випуск 11. — 282 с.

ISBN 966-8063-120-X

Науковий збірник призначений для докторантів, аспірантів, вик-
ладачів вищих навчальних закладів, усіх тих, хто цікавиться психолого-
педагогічними проблемами сільської школи

© Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, 2005
© «Міленіум», 2005

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ**

Науковий збірник. Випуск XII. Виходить 2 рази на рік.
Заснований у 2002 році. Засновник: Уманський
державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
Реєстраційне свідоцтво КВ № 6291 від 04.07.2002 р.

ЗМІСТ

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО РОБОТИ В СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Л.В. Антосієва

Засоби формування у студентів педагогічної культури
спілкування з батьками учнів7

Т.Д. Кочубей

Використання інтерактивних методів навчання
на лабораторних заняттях з математики12

В.О. Коваль

Методичні аспекти підготовки студентів-філологів
до роботи над діловим мовленням учнів основної школи19

О.М. Побірченко

Модель підготовки майбутнього вчителя до роботи
в сільській школі25

К.В. Завалко

Науково-теоретичні засади самовдосконалення
викладача-скрипаля30

Р.Р. Агадулін

До проблеми загальнокультурної підготовки майбутніх учителів . . .35

Б.А. Максимчук

Основні знання й уміння учителя початкової школи
для організації спортивно-масової роботи42

Н.П. Гуральник

Кредитно-модульна технологія в мистецькій освіті:
від концепції до практики фортепіанного навчання47

Г.О. Бондар

Пошук шляхів формування гуманістичного світогляду майбутніх
учителів при викладанні філологічних дисциплін56

Т.І. Кремешна

До питання формування гуманістичної позиції
майбутніх учителів61

КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ: ВІД КОНЦЕПЦІЇ ДО ПРАКТИКИ ФОРТЕПІАННОГО НАВЧАННЯ

Практика освіти високорозвинених держав Європи довела високі виміри, тому їх поширення на загальне освітянське поле є цілком виправданим.

З часу вступу України в європейський освітній простір професійна музична освіта стала суб'єктом цього процесу, постала перед необхідністю узгодження своїх навчальних програм та технологій з відповідними документами партнерів.

В освітянських документах про організацію навчального процесу з'явився, точніше ствердився фінансово-навчальний феномен: кредитно-модульна система. Зміст складових цього терміну, кредиту і модулю, певним чином відпрацьований у проекті тимчасового положення, розробленого Міністерством освіти і науки України, що є «основною обґрунтування нової навчальної технології, яка називається кредитно-модульною» [4, 19].

Навчальні модулі були предметом наукової уваги таких дослідників: А.Алексюка, В.Боднара, В.Малишенка, А.Фурмана. Аналізуючи суть модульної технології П.Сікорський відмічає, що в їх розробках надані основні ознаки навчального модуля. Він визначається відносною самостійністю навчальної інформації з можливим виділенням окремих груп фундаментальних понять, які зазвичай поєднані певними закономірностями: а) «модуль навчальної дисципліни... – інформаційний вузол, який у свою чергу є одиницею, що уніфікує підхід до структурування цілого на частини, тобто на окремі модулі» – В.Боднар; б) «модуль – це функціональний вузол навчально-виховного процесу, довершений блок дидактично адаптованої інформації – А.Фурман; в) модуль – «відносно самостійна частина навчального процесу, яка містить насамперед одне або кілька близьких за змістом і фундаментальних за значенням понять, законів, принципів...» – А.Алексюк, г) варіативність модулів, він «як розділ теми чи курсу», «як частина курсу, що охоплює кілька тем або розділів і відштовхує їм форми контролю»; «як система, що включає окремі модулі з ...гуманітарних, спеціальних дисциплін...» – В.Малишенко [5, 314].

В матеріалах міністерства науки і освіти України модуль визначений як «задокументована завершена частина освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними формами навчального процесу» [1, 9].

Таким чином, надані визначення модуля мають «спільну основу – родові поняття, яким є здебільшого завершена частина (блок) навчальної дисципліни (інформації) або й цілого навчально-виховного процесу» [4, 18]. Але, на думку П.Сікорського, визнання модуля мірою, якою можна вимірювати певну сукупність елементів знань, що структурно взаємодіють, споріднені та логічно завершені, не розкриває повністю суті кредитно-модульної технології навчання без визначення обсягу знань, бо характеристикам модулю відповідають і всі знання, і окрема частина навчальної дисципліни (а такі частини навчальної дисципліни вже мають назву – розділи). Тому нове дидактичне поняття – «модуль» повинно не лише виконувати «синонімічні функції, а й нести навчальне навантаження», тому із наведених ознак модуля важливим є «рівень адаптованості елементів знань до суб'єктів учіння і спроможність їх засвоєти за виділений проміж часу», іншими словами, «адаптованих до індивідуальних особливостей суб'єктів учіння з визначеним оптимальним часом на організацію їх засвоєння» [4, 19].

Час, який виділяється в кредиті на вивчення навчальної дисципліни, адаптується до розумових можливостей студента. Кредит є не лише кількісною мірою, яка дозволяє вирівняти час на вивчення дисциплін в різних навчальних закладах, а й показником якості засвоєння. Тобто, дидактичний кредит – є один з критеріїв порівняння якості вищої освіти у різних навчальних закладах, до того ж уможливорює вільний вибір навчальних дисциплін «відповідно до структурно-логічних схем з метою вчасного і якісного їх засвоєння» [4].

Визначення і поєднання обох дидактичних понять (модуля і кредиту) забезпечує обґрунтування нової навчальної технології, кредитно-модульно.

Необхідно зазначити, що європейська модель кредитних розрахунків навчального навантаження відрізняються від відповідної системи США (кількістю годин, що складають один кредит; їх узгодження із тижневими або річними розрахунками, співвідношенням аудиторних та самостійних занять і вимогами до можливостей врахування їх в кредиті). Це дає підстави вважати кредитно-модульну систему в деяких параметрах доволі гнучкою системою. Головна проблема полягає в тому, щоб віднайти спільні параметри для країн-учасниць європейської освітньої співдружності, яких повинна дотримуватись кожна країна. Це стосується узгодження навчальних планів і програм, урахування національних освітніх систем, вимог до освітніх стандартів та їх оцінювання. В системі ЄСПК кредити надаються лише за успішні досягнення в навчанні, в цьому процесі поєднується «час, необхідний для складання кредиту, і рівень компетентності для зарахування кредиту» [1, 56].

Наша мета з'ясувати науково-теоретичну та дидактичну сутність кредитно-модульної освітньої технології та визначити шляхи її запро-

вадження в навчально-виховний процес ВНЗ мистецького та педагогічного напрямків, зокрема в практику фортепіанного навчання.

Проблема застосування кредитно-модульної технології навчання у практиці мистецької освіти стала предметом обговорень не лише окремих науковців: Н.К.Білової, О.О.Кузнецової, Г.Ю.Ніколаї, Г.М.Падалка, О.Є.Ребрової, Н.І.Руденко, С.О.Феруза, В.Д.Шульгіної, О.П.Шолокової та інших, а й цілих кафедр різних мистецьких освітніх закладів України (Київ, Мелітополь, Миколаїв, Одеса, Суми, Харків, та інш.), на яких здійснюється фортепіанна підготовка студентів. Кількість наукових публікацій, в яких висвітлено проблему застосування кредитно-модульної технології в практику фортепіанного навчання обмежена.

Аналізу вирішення даної проблеми польськими колегами (як прикладу) присвячено ряд робіт Г.Ю.Ніколаї. Автор, вивчаючи досвід створення відповідних стандартів (що стосуються художньої освіти в сфері музичного мистецтва) польськими освітніми закладами, активно розробляє модель функціонування ВНЗ мистецьких (в тому числі музичних) напрямків України в європейському освітньому просторі.

Велику наукову увагу проблемі модульного навчання приділяла у різні роки професор Г.М.Падалка, яка запропонувала власну систему підготовки в класі фортепіано вчителя музики загальноосвітньої школи. Позиція Галини Микитівни базується на усвідомленні і урахуванні специфіки педагогічної діяльності майбутнього вчителя, а звідси й відповідних форм підготовки фахівця в вищому мистецькому навчальному закладі. Протягом тривалого часу відпрацьовувались принципи підготовки вчителя музики. Форми їх застосування в практиці музично-педагогічного навчання не завжди були однаково успішними. Натомість, вони забезпечували пошук модерн-технологій фортепіанного навчання. Наприкінці ХХ століття ще не поставало питання про координацію професійних зусиль освітян в межах Болонського процесу, що виключало необхідність узгодження не лише модульних програм, а й кредитної складової кредитно-модульної технології навчання. Це зумовлювало обмеження усвідомлення сутності та використання модульної системи навчання, зосередження на частковому втручанні в зміст та деякі форми музично-фортепіанної підготовки майбутнього вчителя-музиканта. Це стосується лише ВНЗ педагогічного напрямку.

Навіть зараз, в період повномасштабного експерименту застосування кредитно-модульних технологій в працях науковців мистецької галузі не йдеться про двоєдину дидактичну сутність цього поняття. Хоча, саме вона вносить ясність у застосування кредитно-модульної технології в практику мистецької освіти взагалі й фортепіанного навчання окремо.

Європейська освітянська співдружність – це є реальність. Участь України в ній може сприйматись як норма, експеримент. З цим можна погодитись, можна відмежуватись всією державою, а можна спро-

бувати відмежуватись окремою галуззю, музичною, а в її межах музичною педагогікою, фортепіанним навчанням в тому числі. У нас вже склалась високо професійна система оволодіння фортепіано як мистецькою галуззю і як засобом музичного виховання. Доказом того є численні перемоги піаністів на конкурсах всіх рівнів світу, значні результати в розвитку музично-педагогічної науки, розв'язанні науково-теоретичних проблем музичної галузі, конвертованістю українських методик викладання фортепіано, запрошенням нашим педагогів-піаністів на роботу в різні країни сходу і заходу.

Передусім, необхідно вирішити протиріччя між професійним навчанням з фортепіано в педагогічних навчальних закладах і музичних (як це є в європейських державах). Наприклад, в Англії надається можливість опанувати одним чи двома музичними інструментами для отримання музичного фаху, а потім отримати кредити з психолого-педагогічного циклу в залежності від інтересу студентів: до виховної роботи в нижчій ланці, музичне виховання дітей у дошкільних виховних закладах (один рік) або мистецької освітньої діяльності в середній чи вищій школі (2 роки). Професійне музичне навчання передусє психолого-педагогічному циклу, мабуть тому, що музичні здібності, особливо піаністичні навички гри на фортепіано, наприклад, потребують їх розвитку з раннього дитинства для досягнення професійного рівня. Вирішення цього протиріччя лежить в усвідомленні професійності цього навчання, яке перш за все має відповідати високому рівню. На різного рівня музичних змаганнях в багатьох містах України, Європи, світу (фестивалі, конкурси, олімпіади) оцінюється професійний рівень, а не освітня установа, з якої приїхав виконавець. До того ж, професійне фортепіанне навчання в Україні – це є одна з музичних галузей, яка вже має високу конвертовану якість на міжнародному ринку мистецьких послуг (як зазначалось, наші педагоги є бажаними спеціалістами в вищих мистецьких закладах освіти в країнах Заходу і Сходу).

Один із шляхів вирішення протиріччя лежить у межах фахової компетентності майбутніх викладачів тих кваліфікацій, в комплекс навчальних дисциплін яких входить фортепіано. Питання полягає в тому, в якій освітній площині розглядається фортепіанне навчання: в системі навчальних закладів, підпорядкованих Міністерству культури і мистецтва або Міністерству освіти і науки. В першому випадку, студенти оволодівають фортепіано і за своєю кваліфікацією стають концертними виконавцями і педагогами мистецьких навчальних закладів різного рівня, а в другому – музичний працівник дитячих установ, вчитель початкових класів та музики в початковій школі, вчитель хореографії, вчитель музики загальноосвітньої школи, викладач фортепіано в музичних коледжах. Проблема вирішується через кількість і коло дисциплін, які необхідні для отримання фахової (фортепіанної) компетентності. Але, проблема підвищення компетентності фахівця

не повинна вирішуватись за рахунок зменшення кредитно-модульних одиниць, що призводить до зниження професійного рівня опанування музично-інструментальними (фортепіано) дисциплінами.

Практика діяльності музично-педагогічних факультетів у складі вищої педагогічної школи довели недоцільність значного розмежування в змісті фортепіанної підготовки в академічно-музичних освітніх закладах (музичних академіях) та музичних факультетах чи мистецьких інститутах у складі вищої педагогічної школи. Достатньо згадати, що переважна кількість педагогів-піаністів, що працює в системі Міністерства освіти і науки, мають саме консерваторську фортепіанну освіту і це їм не заважає викладати на високому музично-академічному та професійно-педагогічному рівні фортепіано у вищих закладах педагогічного напрямку. І, навпаки, саме це, на наш погляд, і дозволяє мати високий рівень професійної компетентності. Можне не погодитись з думкою, що в академічно-музичних освітніх закладах немає педагогічної спрямованості. Вона забезпечується (консерваторіях, музичних академіях) по декількох напрямках через: – вивчення історії та теорії загальної педагогіки та психології; – опанування історією та науково-теоретичними основа музичної педагогіки й музичної психології; – курс методики викладання фортепіанного; – безпосередній та опосередкований педагогічний вплив особистості конкретного педагога-піаніста, як суб'єкта навчально-виховного процесу в класі фортепіано.

Проблема лежить в площині змісту кредитно-модульної технології, за якою навчаються студенти в вищій школі мистецьких галузей. Кредитно-модульна система здатна усунути розбіжності в змісті фортепіанного навчання в цих закладах.

В межах кредитно-модульної системи з'являється можливість акцентувати увагу (в навчальних закладах різного типу) на змісті фортепіанного навчання як відносно самостійної освітньої дисципліни, зберігаючи високий рівень його професійності, підвищуючи статус фортепіанного навчання в процесі підготовки студентів з різних кваліфікацій. Мова йде саме про збереження високого професійного рівня фортепіанного навчання, яке вже досягнуто більше як 300-річною історією його розвитку (про це переконливо свідчать перемоги на конкурсах піаністів, високий рівень розвитку музичної психолого-педагогічної галузі, теоретичний та практичний вклад в історію та теорію загальної педагогіки та психології, особистісний вклад педагогів-піаністів в розвиток української мистецької освіти: першими докторами педагогічних наук серед музикантів стали педагоги-піаністи – І. Падалка, О. Рудницькі, Л. Коваль, О. Блокова.

Виходячи з викладеного, вирішення протиріччя уможливилось за рахунок кредитно-модульної технології як регулюючої у ствердженні стандартів з фахової компетентності викладача-музиканта, ствердженні відносної самостійності навчання з фортепіано як компонентів

в системі компетенцій викладача музичних дисциплін середніх професійних закладів в різних освітніх системах: педагогічних та мистецьких. Через кредитно-модульну систему закріплюється позиція фортепіано як спеціального інструменту, а не залежної, допоміжної складової навчальних планів вищої школи мистецького спрямування. Фортепіанне навчання за своїм змістом є майже самодостатня інтеграційна система в музичній освіті, тому може бути самостійним «суб'єктом» навчальних планів відповідної вищої школи.

Європейська система перезарахування кредитів (ECTS) розвивається і вдосконалюється. З метою наближення до розв'язання деяких недоліків («...неузгодженість навчальних планів і програм, слабка кореляція між національними освітніми системами, різні вимоги до освітніх стандартів та їх оцінювання» П.Сікорський. Дидактичні поняття кредиту і модуля в контексті Болонського процесу. – С.16), в умовах реформування системи педагогічної освіти (музичної в тому числі) в Україні, які вже постали перед вищою школою в підготовці вчителя музики, досягнення взаємного визнання в Європі якості освіти для перспективних фахових цілей, доречно переглянути й оновити програми з фортепіанного навчання, в яких «національні інтереси і спільні інтереси можуть взаємодіяти й посилювати один одного задля вигод Європи, її студентів та, в більш загальному сенсі, її громадян» (Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу: Документи і матеріали 2003-2004 рр. – С.19).

Практичною складовою кредитно-модульної технології є оновлення відповідних програм з дисципліни фортепіано, в яких досягнуто компромісне узгодження між змістом фортепіанного навчання, яке має глибоко специфічні традиції історичного та професійного становлення з уніфікованими формами їх узгодження в межах кредитно-модульної системи, яка вносить корективи в навчальні плани вищих освітніх закладів педагогічної галузі, підпорядкованих Міністерству освіти й науки.

Оновлення комплексної програми з фортепіано обумовлене необхідністю уточнення змісту та деяких форм діяльності майбутнього фахівця з музичного інструменту (фортепіано) з огляду на двох ступеневу будову освітньої кваліфікації: бакалавр, магістр.

Концепція програми базується на педагогічному принципі концентризму, який передбачає необхідність повертатися до раніше вивченого матеріалу для засвоєння складних понять з освітленням їх новими науково-теоретичними положеннями. В фортепіанному навчанні – це проявляється на двох рівнях. По-перше, це повернення до вже вивченого музичного твору в процесі більш детального засвоєння засобів музичної виразності, технічної досконалості тощо, на вищому художньо-виконавському рівні. По-друге, повернення до вже знайомих композиторів, стилів, жанрів і т.і. на високому творчому рівні ус-

відомлення художньо-естетичних завдань виконуваної музики, інтелектуальної зрілості виконавця, його власних інтерпретаторських задач тощо. До того ж, в змісті програми враховані такі концептуальні положення: свідоме поєднання основних постулатів історії і теорії загальної та музичної педагогіки; доцільність практичного опанування шедеврів світового музичного мистецтва різних епох, творів видатних композиторів ХХ століття, яскравих зразків української фортепіанної класичної та сучасної музики; використання традицій фортепіанної школи та новітніх індивідуально-особистісних педагогічних технологій, виконавських манер.

Мета навчальної програми з основного музичного інструменту – фортепіано – забезпечити достатній рівень фахової компетентності з фортепіано, що дозволить використовувати його як один з головних інструментів педагогічної техніки викладача-музиканта в умовах кредитно-модульної освітньої технології.

У процесі реалізації цієї мети розвивається професійний інтерес до даної навчальної дисципліни, активізуються піаністичні та творчі можливості студентів, поширюється виконавський репертуар, музично-педагогічний досвід, здійснюються міжпредметні зв'язки даного курсу з іншими фаховими дисциплінами. Завдяки оволодінню фортепіано використовуються, збагачуються, узагальнюються та доповнюються знання, вміння й навички студентів, які необхідні в інших дисциплінах музичного циклу, таких як додатковий музичний інструмент, гармонія, сольфеджіо, поліфонія, методика музичного виховання, акомпанемент та імпровізація, педагогічна практика, закріплюється усвідомлення фортепіано як самостійної дисципліни вищої школи мистецького напрямку.

Прогресивний розвиток фортепіанної майстерності студента забезпечується завдяки дотриманням принципів загальної та музичної педагогіки: – свідомого самовдосконалення, – індивідуального підходу, – наступності навчання, – поступового ускладнення навчального матеріалу, – використання засобів наочності, – опори на музично-слуховий контроль, розширення досвіду виконавської просвітницької діяльності.

Структура навчання з фортепіано містить чотири компоненти: теоретичний, який реалізується в ході індивідуальних занять з кожним студентом залежно від його здібностей та до вузівської музичної підготовки; методичний, що відповідає специфіці навчання гри на фортепіано; практичний, який здійснюється в ході індивідуальних аудиторних занять в процесі вивчення музичних творів і їх художнього виконання та самостійна робота студентів, яка реалізується в конкретних завданнях для самостійного опанування в поза аудиторних індивідуальних заняттях.

Вивчення даного курсу передбачає здобуття знань з історії, теорії та методики фортепіанного виконавства; кращих зразків фортепіанної

музики різних епох, стилів, жанрів та музичних форм; українського класичного та сучасного фортепіанного репертуару; засобів опанування різноманітних фортепіанних творів; форм і методів використання набутих знань в творчій практичній навчально-виховній діяльності майбутнього вчителя музики; а також сформованості вмій усвідомлювати вибір високохудожніх зразків фортепіанної літератури для вивчення; обґрунтовувати його музично-естетичну та виховну цінність; практично опановувати музичні твори на фортепіано, точно відтворювати авторський текст з технічною досконалістю; художньо переконливо та адекватно відтворювати образно-емоційний зміст виконуваних творів, добирати доцільні засоби музичної виразності спираючись на власний музично-слуховий контроль; використовувати та вдосконалювати навички ансамблевої гри; самостійно опрацювати фортепіанні твори (читати нотний текст з листа, ескізно охоплювати музичні твори та практично відтворювати їх на фортепіано); творчо реалізовувати набуті вміння та навички в подальшій навчальній та викладацькій діяльності вчителя-музиканта.

Процес фортепіанного навчання студентів відбувається у формі індивідуальних занять. Індивідуальна форма занять для засвоєння музичного матеріалу на фортепіано є єдиною і найпродуктивнішою, яка сприяє послідовному, розгорнутому у часі процесу професійного становлення студента як піаніста, розвитку його музичних, виконавських та просвітницьких здібностей в їх обов'язковому взаємозв'язку. Індивідуальний робочий план-програма студента з фортепіано на кожний семестр має бути спланована таким чином, щоб забезпечувати безперервний процес, який постійно ускладнюється, опанування основними музичними формами та жанрами творів, що входять до складу академічної програми (технічні п'єси, твори великої форми, поліфонія, різнохарактерні п'єси середньої та малої форми), перспективного професійного розвитку: удосконалення фортепіанної техніки, поліфонічного слуху та мислення, відчуття і відтворення музичної драматургії твору великої форми, характерність виконання різних за образно-емоційним складом творів.

Всі теми (наприклад, точне відтворення нотного тексту, засоби музичної виразності, художнє значення педалізації, музично-слухова рефлексія тощо) за змістом яких відбувається навчання студентів гри на фортепіано, є обов'язковими при вивченні кожного музичного твору. Це є необхідною умовою їх опанування в ході індивідуальних занять. Першочерговість відбору кожної конкретної теми для вивчення залежить від індивідуальних здібностей та темпів просування студента на шляху оволодіння інструментом, засвоєння певної кредитно-модульної одиниці. З урахуванням специфіки музично-інструментального (в тому числі фортепіанного) навчання тематика може бути визначена орієнтовно, кожний музичний твір потребує індивідуального для

кожного студента застосування окремих складових змісту визначених тем на занятті, або комбінації цих тем за індивідуальний термін, що відведений необхідного на їх засвоєння. Ознайомлення з теоретичними положеннями потребує менше часу, ніж практичне їх відпрацювання в процесі фортепіанного навчання, тому в програмі на них відводиться значно менша кількість годин. Співвідношення аудиторних годин та часу на самостійну роботу студентів визначено навчальним планом відповідного ВНЗ.

Навчальний матеріал з основного музичного інструменту – фортепіано розподілено за основними змістовими розділами та визначенням орієнтовної кількості годин на кожну тему таким чином, щоб врахувати головну особливість досягнення мети за педагогічним принципом концентризму, постійного повернення та безперервного удосконалення вмінь й навичок під час оволодіння фортепіано. Розподіл навчального часу є умовним. Константним є зміст запропонованих тем, послідовність їх засвоєння може варіюватись в залежності від індивідуальних особливостей студентів.

Подальше удосконалення фортепіанної майстерності студентів відбувається в наступний період навчання в магістратурі, де передбачається продовження розвитку піаністичної, виконавської та методичної компетентності магістрів в фаховому оволодінні фортепіано, досягнення кожним з них вищого музично-академічного та професійно-педагогічного рівня.

Критерії якості за шкалою A-B-C-D-E-F-XF мають узгоджуватись в межах Європейської системи перезарахування кредитів – ECTS та з критеріями оцінок кожного вузу (числовий еквівалент в НПУ ім.М.П.Драгоманова обчислюється із розрахунку від одного до ста балів). Детальний розгляд цієї теми стане предметом наступної публікації.

Через кредитно-модульну систему доцільно, на нашу думку, ввести єдиний стандарт з фортепіанної підготовки. Причина проста, в євростандарті передбачається – результат, а не процес, конкретні вміння, рівень компетентності.

Отже, кредитно-модульна освітня технологія може бути застосована в мистецькій освіті за умов перегляду і усвідомлення її суті на рівні адаптованості до індивідуальних особливостей суб'єкта учіння. Ураховання педагогічного принципу концентризму та варіативного підходу до тематичного наповнення специфічного змісту уможливорює оновлення програм з фортепіанного навчання в освітньому просторі вищої школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської декларації // Матеріали наук.-практ. семінару. – Львів, 2003. – С.56.

2. Матеріали міністерства науки і освіти України щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації. – К., 2003.
3. Меерович М.И. Опережающая педагогика: задачи и возможности // Пост.методика. – 1999. – №1. – С.44-45.
4. Падалка Г.М. Пріоритетні напрями розвитку сучасної мистецької освіти / Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наук.праць. Науковий часопис НПУ ім.М.Драгоманова. – Серія 14. Вип. 1(6). – К.: НПУ, 2004. – С.15-20.
5. Сікорський П.І. Дидактичні поняття кредиту і модуля в контексті Болонського процесу / Шлях освіти. № 2, 2004. – С.15-19.
6. Сікорський П.І. Теорія і методика диференційованого навчання. – Львів: Спалох, 2000. – С.314.

Г.О.Бондар

ПОШУК ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Найактуальнішою проблемою нинішнього часу є формування в новій генерації педагогів такого світогляду, який був би міцним підґрунтям для виховання громадян, в яких органічно перепліталися б гуманістичні риси – почуття власної гідності, милосердя, толерантність до тих, хто має інші переконання, віру, світогляд.

Проблемі формування світогляду присвячено багато досліджень (Губерський Л.В., Кремень В.Г., Приятельчук А.О., Арцишевський Р.А., Туринська Н.М., Бугайов О.І., Дурманенко Е.А.), але переважна більшість із них стосується питань, пов'язаних з усвідомленням людиною фізичної картини світу, розвитком матеріалістичних уявлень. А ось такий аспект, як формування гуманістичного характеру світогляду вчителя, в науковій літературі практично не висвітлений. Цим і пояснюється актуальність нашого наукового дослідження: «Формування гуманістичного світогляду вчителя при вивченні філологічних дисциплін».

На шляху державотворення України особливе місце, роль і значення належить гуманістичній освіті. Актуальною є проблема становлення нової вищої школи, яка покликана формувати національно свідомих і духовно багатих професіоналів високого гатунку. Виникла гостра необхідність гуманізації та гуманітаризації процесу навчально-пізнавальної діяльності студентів. Цьому сприяє вироблення в майбутніх фахівців гуманістичних рис, вплив соціально-педагогічних факторів

Максимчук Б.А.

Основні знання й уміння учителя початкової школи для організації спортивно-масової роботи

У статті висвітлена структура знань й умінь майбутнього учителя початкової школи для організації спортивно-масової роботи. Зокрема розглядаються суспільно-політичні, психолого-педагогічні, медико-біологічні і спеціальні знання, а також уміння планувати та організувати спортивну роботу учнів, аналізувати результати своєї роботи

✓
Гуральник Н.П.

Кредитно-модульна технологія в мистецькій освіті: від концепції до практики фортепіанного навчання

В статті розкривається проблема функціонування кредитно-модульної системи як європейської технології та її застосування в мистецькій освіті України, у практиці музичного навчання, подана концепція оновлення програми з фортепіанного навчання в контексті визначеної проблеми

Бондар Г.О.

Пошук шляхів формування гуманістичного світогляду майбутніх учителів при викладанні філологічних дисциплін

Викладено стан проблеми пошуку оптимальних шляхів реалізації в педагогічній практиці концепції формування гуманістичного світогляду

Кремешна Т.І.

До питання формування гуманістичної позиції майбутніх учителів

У статті висвітлюється проблема формування гуманістичної позиції майбутніх учителів. Автор розглядає поняття гуманізм, гуманістична позиція, а також вплив музики на формування гуманістичних якостей

ДИДАКТИКА, МЕТОДИКА, НОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Біда О.А., Картель М.В.

Застосування інтерактивних технологій на уроках у початкових класах

У статті розглядається проблема застосування інтерактивних технологій на уроках у початкових класах